

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag
om ett temporärt stödsystem för hushållsarbete**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det skall stiftas en lag om temporärt stödsystem för hushållsarbete. Med stöd av lagen skall det vara möjligt att genomföra ett regionalt försök med ett system som innebär stöd för hushållsarbete.

Avsikten är att det stöd som skall beviljas för hushållsarbete skall basera sig på hushållsarbete, omvårdnad eller vårdarbete som inom försöksområdet utförs för ett privat hushåll i en bostad eller en fritidsbostad. Stöd skall också kunna fås på grundval av arbeten som innebär underhåll eller grundlig förbättring av bostaden. Stöd skall inte beviljas till den del samhället betalar annat stöd för samma arbete. Avsikten är att stöd

skall beviljas och betalas till ett företag som är infört i Arbetskrafts- och näringscentralens register och som för ett hushåll har utfört sådant arbete som avses i lagen.

Stödets belopp skall utgöra 40 procent av det arvode som har betalats för arbetet, dock högst 33 mark per timme. Stöd skall betalas för högst 150 timmar per kalenderår per hushåll.

Statsrådet skall besluta särskilt om de regioner där försöket med stödsystemet skall genomföras.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 oktober 1997. Lagen skall tillämpas 1997 - 1999. År 1997 skall stöd beviljas för högst 40 timmar arbete per hushåll.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	3
1. Nuläge	3
1.1. Arbeten som utförs i hushållen och hemservice	3
1.2. De stöd som står till buds	3
Sysselsättningsstöd till arbetsgivaren	3
Sysselsättningsstöd till den som ämnar bli företagare	4
Företagsstöd	4
Stöd för vård av barn	4
Stöd för vård av äldre och handikappade	5
1.3. Lagstiftningen i Danmark	5
1.4. Bedömning av nuläget	6
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	8
3. Propositionens verkningar	9
4. Beredningen av propositionen	10
DETALJMOTIVERING	12
1. Lagförslaget	12
2. Närmare bestämmelser	14
3. Ikraftträdande	14
4. Lagstiftningsordning	14
LAGFÖRSLAGET	
Lag om ett temporärt stödsystem för hushållsarbete	16

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Arbeten som utförs i hushållen och hemservice

Arbeten som utförs i hushållen kan indelas t.ex. i vårdarbeten (vård av barn, äldre och handikappade), dagliga sysslor (städning, matlagning och klädvård) samt arbeten som hänför sig till en fastighet eller bostad (uppvärmning, trädgårds- och övriga gårdsarbeten, underhåll av bostaden). Hushållsarbetet kan utföras av familjemedlemmarna, av en arbetstagare som är anställd i arbetsförhållande eller av ett företag som säljer tjänsten till hushållet. Största delen av de sysslor som skall utföras i hushållen utförs av familjemedlemmarna. Den tid som familjemedlemmarna använder för hushållsarbete (män 14 och kvinnor 25 timmar i veckan år 1987, Statistisk årsbok för Finland 1995) och den arbetsinsats som därvid görs är betydande. Det finns inte exakta uppgifter om värdet av det hushållsarbete som familjemedlemmarna själv utför, emedan det inte syns t.ex. i bruttonationalprodukten.

Barn under skolåldern vårdas numera till stor del antingen i kommunal eller privat dagvård. Barnfamiljer har möjlighet att anställa en barnskötare hem. Denna möjlighet understöds med hjälp av stöd för hemvård av barn eller med hjälp av sysselsättningsstöd. De äldre och handikappade som behöver heltidsvård vårdas oftast på anstalt.

Med hemservice understöds klientens möjligheter att klara sig i sitt eget hem. Hemservicens klienter består bl.a. av äldre, barnfamiljer, handikappade och kroniker. Hemservice kan erbjudas bl.a. av en kommun, en samkommun, ett kommunalt bolag, organisationer, andelslag, privata yrkesutövare, företag eller familjen.

1.2. De stöd som står till buds

Sysselsättningsstöd till arbetsgivaren

Arbetskraftsförvaltningen stöder arbetslösa personers möjligheter att få arbete genom att

bevilja arbetsgivaren stöd för lönekostnaderna. Arbetsgivaren kan vara ett statligt ämbetsverk eller en statlig inrättning, en kommun, en samkommun, ett företag eller någon annan arbetsgivare inom den privata sektorn, t.ex. en förening, en stiftelse eller ett hushåll.

Genom att bevilja sysselsättningsstöd lindrar man bl.a. ungdoms- och långtidsarbetslösheten samt förhindrar att de arbetslösa fjärras från arbetsmarknaden. Syftet med sysselsättningsstödet är att främja en arbetslös persons möjligheter att få arbete och förbättra hans förutsättningar att placera sig på arbetsmarknaden. Man försöker alltid i första hand anvisa en arbetslös person en ledig arbetsplats utan sysselsättningsstöd eller anvisa honom sysselsättningsfrämjande utbildning. Arbetskraftsbyrån kan bevilja arbetsgivaren stöd, om en arbetslös inte kan sysselsättas på annat sätt.

Sysselsättningsstöd kan beviljas för högst 10 månader åt gången. Läroavtalsutbildningen utgör ett undantag, där sysselsättningsstöd kan betalas för hela avtalsperioden. I sysselsättningsstöd betalas minst det normala sysselsättningsstödet (ca 2 500 mk per månad) och högst det normala sysselsättningsstödet höjt med 80 procent (ca 4 500 mk per månad). Normalt och förhöjt stöd betalas till fullt belopp, om arbetstiden är minst 85 procent av den regelbundna arbetstiden i branschen. Arbetskraftsbyrån prövar stödets belopp särskilt i varje enskilt fall. Stöd betalas för de dagar för vilka arbetsgivaren är skyldig att betala lön, dock högst för fem dagar per vecka. Stödet betalas månatligen i efterskott. När arbetskraftsbyrån beviljar stöd har den också rätt att ställa villkor som behövs med tanke på den som skall sysselsättas och skötseln av sysselsättningen.

Sysselsättningsstöd kan inte beviljas för ett arbetsförhållande som redan har börjat eller om den arbetsplats som stödet avser beräknas bli besatt även utan stöd eller om arbetsgivaren har möjlighet att få annat statligt stöd för att avlöna en person som skall sysselsättas eller för främjande av sysselsättningen.

Hushåll kan beviljas sysselsättningsstöd på samma sätt som övriga arbetsgivare. Hushåll har använt sysselsättningsstöd bl.a. för att avlöna en vårdare för barn, en åldring eller en handikappad eller för att avlöna en byggnadsarbetare eller en byggnadsreparatör. Möjligheten att avlöna en barnskötare är begränsad enligt 21 § 5 punkten sysselsättningsförordningen (130/1993), emedan lagrummet föreskriver att sysselsättningsstöd inte kan beviljas om arbetsgivaren har möjlighet att för samma tid få annat statligt stöd för att avlöna en person som skall sysselsättas eller för främjande av sysselsättningen. När det gäller hushåll är stödet för hemvård ett sådant annat statligt stöd. Den nämnda begränsningen har införts för att förhindra att en arbetsgivare som under vissa förhållanden har möjlighet att få primärt stöd som är avsett precis för dessa förhållanden avstår från detta primära stöd för att i stället få sysselsättningsstöd som ur hans egen synpunkt vore mera lönsamt i ekonomiskt hänseende.

Arbetsförvaltningen för statistik över dem som har sysselsatts genom specialåtgärder. Statistiken förs enligt arbetsgivare så att statens arbetsuppgifter, sysselsättningservice, kommunalt sysselsättningsstöd och sysselsättningsstöd till privata arbetsgivare statistikförs separat. Alla andra arbetsgivare än staten och kommunen är privata arbetsgivare.

År 1996 placerades ca 27 900 arbetssökande inom den privata sektorn. Av dessa placerades 65 procent i företag, 28 procent i stiftelser, föreningar och motsvarande och ca 7 procent hos någon annan än en ovan nämnd arbetsgivare (till den sistnämnda gruppen hör i huvudsak hushåll).

Sysselsättningsstödet har utgjort skattefri inkomst för hushållen sedan 1994. Den nuvarande skattefriheten gäller till utgången av 1998.

Sysselsättningsstöd till den som ämnar bli företagare

En arbetslös arbetssökande som ämnar bli företagare kan beviljas stöd (s.k. startpenning) för att trygga hans utkomst under den tid som beräknas åtgå till att starta och stabilisera företagsverksamheten.

Förutsättningarna för att startstöd skall beviljas är

1) att sökanden har företagarerfarenhet eller sådan utbildning som behövs för företagsverksamheten och som även kan ordnas under den tid då stödet utbetalas,

2) att det företag som sökanden ämnar starta har förutsättningar att bli lönsamt,

3) att sökanden inte får statsunderstöd för sina egna lönekostnader,

4) att arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984) eller arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/1993) inte betalas till sökanden för samma tid,

5) att företagsverksamheten inte har inletts innan beslut om att stöd beviljas har fattats och

6) att företagsverksamheten uppenbarligen inte skulle inledas utan att sökanden beviljas stöd.

Stödets belopp per arbetsdag varierar mellan 118,00 - 212,40 mark. Stöd kan betalas för de dagar då personen arbetar i sitt företag, dock högst för fem dagar i veckan. Stöd kan betalas för högst 10 månader.

Företagsstöd

Med stöd av lagen om företagsstöd (1136/1993) kan i statsunderstöd för företagsverksamhet beviljas investeringsstöd för utvecklingsområde, småföretagarstöd samt utvecklingsstöd för små och medelstora företag. Statsunderstöd kan också beviljas för sådana projekt som företag och offentliga samfund, stiftelser samt enskilda genomför i syfte att förbättra företags verksamhetsmiljö. En förutsättning för att stöd skall beviljas är att projektet är av väsentlig betydelse när det gäller att grunda, utvidga eller utveckla små och medelstora företag i regionen.

Ett serviceföretag vars verksamhet grundar sig på regional eller lokal efterfrågan kan beviljas stöd endast i det fall att företaget producerar tjänster som företagsverksamheten behöver. För småföretags projekt som främjar utvecklandet av en konkurrenskraftig företagsverksamhet kan det beviljas investerings- och startstöd (småföretagsstöd). Ett villkor för att stödet skall beviljas är att företaget anses ha tillräckliga förutsättningar för fortsatt lönsam verksamhet.

Stöd för vård av barn

Föräldrar till barn under tre år har rätt att

välja mellan kommunal dagvårdsplats eller stöd för hemvård av barn. De som efter den tid för vilken moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning betalas inte väljer kommunal dagvårdsplats, kan få stöd för hemvård av barn för att ordna vården av barnet. Med hjälp av stödet för hemvård av barn kan familjen avlöna en tjänarinna för att sköta barnet, sköta barnet själv eller köpa de tjänster som behövs av den privata dagvården eller från ett sådant privat daghem som inte får kommunalt stöd.

Systemet med stöd för vård av barn ändras den 1 augusti 1997. Lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) ersätter lagen om stöd för hemvård av barn (797/1992). I den nya lagen bestäms om rätten till sådana former av ekonomiskt stöd som utgör alternativ till kommunal daghems- eller familjedagvårdsplats, dvs. om rätten till stöd för hemvård av barn och stöd för privat vård av barn. Till båda stödformerna kan det höra en vårdpenning och ett inkomstbundet vårdtillägg.

En förutsättning för att stöd för hemvård av barn skall betalas är att det i familjen finns ett barn som är under tre år. Vårdpenning enligt stödet betalas för varje barn och det är graderat enligt barnets ålder. Vårdtillägget enligt stödet betalas för ett barn i familjen. Stödet betalas i allmänhet till den förälder som sköter barnet eller till någon annan vårdnadshavare och stödet utgör skattepliktig inkomst för den som får stödet.

Stöd för privat vård av barn, både vårdpenningen enligt stödet och vårdtillägget till stödet, betalas för det enskilda barnet, dvs. stödet betalas för varje sådant barn i familjen som har rätt till det och som är under skolåldern. En förutsättning är att rätten till stöd för hemvård av barn inte utnyttjas i fråga om något av barnen i familjen. Stödet för privat vård av barn betalas till en vårdproducent som anges av föräldrarna. Stödet är skattepliktig inkomst för vårdproducenten.

Stöd för vård av äldre och handikappade

Stöd för närståendevård kan beviljas för vård av sjuka, handikappade eller äldre i hemmet. Avtal om vården i hemmet ingås mellan kommunen och vårdaren. Vårdaren kan vara antingen en anhörig eller närstående till den vårdbehövande, eller någon annan

person.

1.3. Lagstiftningen i Danmark

Ett sådant stödsystem för hushållsarbete som föreslås i denna regeringsproposition är i de europeiska länderna i bruk endast i Danmark. Hushållsarbete kan stödas även genom skatteavdragssystem av den typ som är i bruk bl.a. i Frankrike och Tyskland.

Hjemmeservice-systemet togs i bruk i Danmark i början av 1994 som ett treårigt försök. Sedermera har systemet gjorts permanent. Syftet med bidragssystemet var att sänka priset på de tjänster som erbjöds hushållen till en nivå som skulle kunna konkurrera vid sidan av självutfört arbete och den grå ekonomin. Avsikten var att med hjälp av systemet skapa faktiska och bestående arbetsplatser för professionellt skötta serviceföretag. Målet var också att minska det arbete som familjemedlemmarna själv utför i hushållen och att öka fritiden särskilt för jäktade familjer. Systemet skapades utgående från tanken att en stor del av de framtida arbetsplatserna kommer att finnas inom konsumtionsservice-sektorn.

Gottgörelsesystemet är en del av näringspolitiken och förvaltningen av systemet sköts av industriministeriet och ett centralt ämbetsverk som lyder under det.

Det centrala ämbetsverket för ett register över de företag som erbjuder tjänster till hushållen. Ett företag kan införas i registret om det uppfyller vissa förutsättningar som bestäms i den lag som gäller gottgörelsesystemet. Dyliga förutsättningar är bl.a. att företaget har registrerats i enlighet med omsättningsskattelagen, att företaget har tagit en ansvarsförsäkring med tanke på skador som kan förorsakas ett hushåll och att företaget eller personer i företagets ledning inte är skyldig den offentliga sektorn 50 000 kronor eller mera.

Bidraget betalas på basis av den avgift som hushållet har betalat och den anmälan som har gjorts om det utförda arbetet. Utbetalningen sker med hjälp av ett särskilt serviceinsättningskort som det företag som har producerat tjänsten ger till hushållet. Ett villkor för att bidrag skall betalas är att serviceinsättningskortet innehåller uppgifter om företaget, hushållet och arbetsprestationen. Hushållets betalning betraktas som ett godkännande av de uppgifter som nämns i in-

sättningskortet. Företaget svarar för de uppgifter som det antecknat på insättningskortet.

Det ovan nämnda centrala ämbetsverket beviljar och utbetalar bidraget, följer hur systemet fungerar samt övervakar hur systemet används och de bidrag som betalas på grundval av systemet. Felaktigt utbetalda bidrag kan återkrävas.

Bidrag betalas för arbete som ett företag som hör till hemservice systemet har utfört för en enskild konsument i anslutning till dennes privata hushåll.

Bidrag betalas för följande tjänster: inköp av dagligvaror, städning, fönstertvätt, rengöring av takrännor, matlagning, diskning, syltning, klädttvätt och strykning samt små reparationer, packande och uppackning av flyttlådor, rastning av hundar och andra husdjur, snöskottning, trädgårdsarbeten samt andra motsvarande allmänna hushållsarbeten.

Bidrag betalas inte för arbete som företaget utför för företagets ägare eller ett hushåll som hör till företagarens närmaste krets. Bidrag betalas inte heller för vård av barn och andra familjemedlemmar eller för matlagning och servering vid privata tillställningar.

För följande arbeten betalas bidrag inte: apparatur-, underhålls- och reparationsarbeten, sotning, utrotning av skadedjur, frisörarbeten, terapi, fotvård, rådgivningstjänster (juridisk, teknisk, och ekonomisk rådgivning samt rådgivning i bokföringsärenden), undervisning, iståndsättning av sommarbostäder i samband med uthyrning, rengöring, bevakning osv. samt flyttning.

Bidragets storlek är 50 procent av fakturans storlek. Det maximala bidrag som betalas på basis av arbete som ett enskilt företag utfört är 10 000 kronor per kvartal och hushåll.

I december 1996 fanns det ca 4 700 hemserviceföretag i registret. Av de företag som finns i registret är ca 72 procent aktivt verkssamma. Ca 70 procent av företagen är sådana små företag som sysselsätter ägaren och/eller en annan person. Ca 60 % av de verkssamma hemserviceföretag som har grundats efter 1993 har meddelat att de inte skulle ha inlett sin verksamhet utan bidragssystemet.

Omvandlade till heltidsarbetsplatser motsvarade hemserviceföretagens arbetsprestationer i december 1996 ca 2 700 heltidsarbetsplatser. I Danmark har det uppskattats att ett enskilt hemserviceföretag 1994 utför-

de uppdrag för i medeltal 40 hushåll. På basis av detta har man gjort den uppskattningen att ca 5 % av hushållen i Danmark 1994 använde sig av hemserviceföretagens tjänster.

I Danmark är den typiska användaren av hemservice pensionär eller högre ämbetsman. Största delen av användarna har köpt högst 10 timmar tjänster per månad. De mest anlitade tjänsterna utgörs av städning och fönstertvätt. År 1995 användes service under sammanlagt 3,3 milj. timmar och 1996 under ca 4,5 milj. timmar. År 1995 betalades i understöd ca 273 milj. kr och 1996 ca 381 milj. kr.

1.4. Bedömning av nuläget

Enligt en undersökning som gäller sysselsättning som mikroföretagare inom hemservicebranschen (Taija Härkki, arbetspolitisk undersökning Nr 159) inverkar förändringarna i befolkningens åldersstruktur märkbart på behovet av hemservice. År 1995 bestod 15 % av befolkningen av personer över 65 år och enligt uppskattning kommer deras andel att uppgå till 25 % år 2030. År 1995 var ca 6 % av befolkningen över 75-åringar, och deras andel av befolkningen torde uppgå till 12 % av befolkningen 2030.

I undersökningen konstateras att åldringarnas andel av klienterna t.ex. när det gäller efterfrågan på organisationernas hemservice har ökat betydligt. Det anses att åldringarnas förväntningar och krav i fråga om servicens kvalitet och mångsidighet samt deras beredskap att betala för servicen kommer att öka i framtiden. Antalet åldringar som endast får folkpension minskar och i stället kommer de pensionärer som får arbetspension. I takt med förändringen kommer åldringarnas ekonomiska situation sannolikt att vara rätt hyfsad och de kommer att ha rätt goda möjligheter att köpa tjänster.

Enligt den undersökning som nämns i föregående stycke har antalet kvinnor som utför hushållsarbete minskat i takt med att kvinnor i stor utsträckning deltagit i arbetslivet. I undersökningen konstateras också att takten i arbetslivet har ökat under de senaste åren. Därför är det ännu besvärligare än förut att vara borta från arbetet t.ex. för att sköta ett sjukt barn eller en sjuk anhörig. På grund av förlängda arbetsdagar skulle man klart oftare än för närvarande låta utföra större städning-

ar som köpta tjänster, om sådana skulle vara lätta att få. Enligt undersökningen syns kommunernas strama ekonomiska läge i servicebudet. Det har redan länge varit synnerligen svårt att tillfälligt få kommunal hjälp för att utföra en normal familjs hushållsarbete.

Marknaden för arbeten och tjänster som utförs i hushållen är rätt utvecklad. Utbudet av hemservice har i stor utsträckning legat på den offentliga sektorn och i synnerhet kommunens ansvar. Det är få arbetstagare som sysselsätts direkt av hushållen. Efterfrågan är bristfällig jämförd med potentialen och på grund av bristen på efterfrågan är också utbudet utvecklat. Sysselsättningsläget har dock ökat antalet aktörer som erbjuder tjänster för hushållen. I olika delar av landet har det t.ex. uppstått arbetsandelslag i vars verksamhet arbetslösa personer deltar.

Enligt en undersökning som gäller arbetsandelslagsverksamheten som medel för att få arbete (Jari Karjalainen: arbetspolitisk undersökning Nr 154) var arbetsandelslagsverksamheten i Finland varit blygsam under de senaste årtiondena, men under perioden 1993 - 1996 har det i landet grundats hundra nya arbetsandelslag, i vilka det finns sammanlagt nästan 3 000 medlemmar. De mest typiska grundarna har varit 36 - 45 åriga personer som varit arbetslösa i ett eller två år och som har ansett att arbetsandelslagen förbättrar möjligheterna att själv påverka sina möjligheter att få arbete.

Arbetsuthyrning inom många branscher är den huvudsakliga affärsidén för arbetsandelslagen. Oftast erbjuds byggnads- och kontorstjänster. Utöver dessa tjänster erbjuder arbetsandelslagen bl.a. städservice, socialservice och fastighetsskötsel. Enligt undersökningen anmäler ca hälften av andelslagen att de betraktar hushållen och företagen som sina huvudsakliga kundkategorier.

Enligt undersökningen om sysselsättning som mikroföretagare inom hemservicebranschen har nya grupper av klienter behov av hemservice, med det går inte att få dem att använda servicen, emedan klienterna anser priserna vara för höga. Situationen skulle förbättras om köp av hemservice skulle stödjas. Hemserviceföretagen meddelar att de behöver 85,50 mark för en arbetstimme och mervärdesskatten är 18,81 mark, för en hushållsarbetstimme borde man få sammanlagt 104 mark. Klienterna skulle vara villiga att

betala 50 mark per timme, varvid statens andel skulle vara 54 mark per arbetstimme. Staten andel skulle betalas till företagaren på basis av fakturerade arbetstimmar.

Enligt en uppskattning som framförts i den undersökning som nämns i föregående stycke är för närvarande ca 4 000 företag som erbjuder hem- och omsorgsservice verksamma i Finland. De verksamma hemserviceföretagen har för mycket arbete. Detta visar att det finns plats för nya företagare i branschen. De verksamma hemserviceföretagen meddelar också att efterfrågan på service kan ökas. Bland de klientkategorier som innebär en möjlighet till ökad efterfrågan utgör åldringarna och de handikappade den klart viktigaste kategorin. Också till medelålders familjer behövs och efterfrågas hjälp för hushållen i brådskande fall. Företagen skulle kunna erbjuda sina tjänster också till kommunerna, som bedömer att de kommer att öka användningen av köpta tjänster.

Enligt en undersökning som utförts vid institutionen för ekonomisk vetenskap vid Åbo universitet och som gäller priset i fråga om tröskeln för sysselsättning (Pekka Tsupari och Matti Viren, Nr 67/1996) finns det inom hushållen stor vilja och behov att sysselsätta utomstående.

För undersökningen frågade man hushållen hur många timmar per vecka de skulle vara villiga att sysselsätta någon. Timfördelningen i svaren visar att behovet av arbetskraft i hushållen varierar men det är för det mesta s.k. timarbete. Enligt forskarna visar det antal timmar och fördelningen av dessa som hushållen uppgett på att det i praktiken kan vara besvärligt att ordna arbetet eftersom endast en liten del av hushållen har ett behov av en heltidsanställd arbetstagare. Det enklaste sättet att organisera den serviceverksamhet som anknyter till hushållsarbete är i princip att man stöder sig på företag som producerar hushållstjänster. I företagen kunde man utnyttja förmånen av storskalighet och eventuellt förenkla det papperskrig som anknyter till hushållstjänsterna.

Enligt undersökningen om priset i fråga om tröskeln för sysselsättning ligger lönekraften och de löner som erbjuds i fråga om hushållsarbete mycket nära varandra och skattekillen borde vara mindre för att efterfrågan och utbudet skulle motsvara varandra. Enligt undersökningen förutsätter en minsk-

ning av skattekilen i praktiken ett subventionssystem där en del av arbetskraftskostnaderna skulle återföras till hushållen eller hemserviceföretagen.

Omfattningen av det s.k. svarta arbete som utförs i hushållen har inte utretts grundligt, men på basis av olika utredningar kan det uppskattas att det är synnerligen vanligt. T.ex. enligt den ovan nämnda undersökning som utförts vid Åbo universitet är två tredjedelar av det arbete som utförs i hushållen sådant för vilket det inte betalas skatt eller arbetsgivaravgifter. De men som det s.k. svarta arbetet orsakar samhället syns i beloppen av uteblivna skatteinkomster och betalningar.

Orsaken till att svart arbete används är förutom skattekilens åtminstone delvis det att hushållen anser det vara svårt och invecklat att anställa en arbetstagare samt att sköta de arbetsgivarförpliktelser som hör samman med en anställning.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Hushållens sysselsättningsmöjligheter kan förbättras på många sätt, t.ex. genom att stöda arbetsgivaren eller arbetstagaren eller det företag som erbjuder tjänster. Stödet kan beviljas i beskattningen eller på annat sätt t.ex. som direkt stöd.

Propositionens mål är att främja i synnerhetsmåföretagsverksamheten och sysselsättningen genom att skapa arbetstillfällen för företag som erbjuder service för hushållen. Efterfrågan på service kan ökas genom att priset på tjänsterna sänks och genom att öka kännedomen om tjänster. Genom information kan man få nya klientgrupper att anlita tjänsterna. Syftet är att också minska det s.k. svarta arbete. När hushållen som alternativ till att anställa någon i arbetsförhållande har möjlighet att använda enklare köpta tjänster till skäligt pris, kan det antas att det svarta arbetet minskar.

Samtidigt med denna proposition avläter regeringen en proposition där det föreslås att det skall stiftas en lag om temporärt skattestöd för hushållsarbete. Med stöd av lagen skall det inledas ett regionalt försök med hushållsavdrag som görs från inkomstskatten till staten. Avsikten är att jämföra modellernas verkningar på sysselsättningen, priser och administrativa kostnader.

I förevarande proposition föreslås att det skall göras ett försök med ett system med stöd för hushållsarbete. Stödet skall beviljas serviceföretag när de producerar tjänster för hushållen. Stödet främjar serviceföretagens verksamhet genom att det sänker priserna på de tjänster som produceras för hushållen och därigenom ökar efterfrågan. När efterfrågan ökar behöver företagen mera arbetskraft och sålunda skulle stödet samtidigt främja sysselsättningen. Dessutom skulle stödet förbättra möjligheterna för bl.a. äldre personer och handikappade att kunna bo hemma så länge som möjligt och den skulle göra det lättare för dem som förvärvsarbetar att sköta de arbeten som skall göras i hushållet. Syftet med stödssystemet är inte att i hushållen skapa arbetsförhållanden tills vidare. För detta ändamål finns det andra stödssystem.

Avsikten är att stödet skall beviljas sedvanliga hushållsarbeten i hushållen samt olika slag av vanliga omvårdnads- och vårdarbeten som utförs hemma. Dessutom skall arbeten som innebär underhåll och grundlig reparation av bostäder berättiga till stöd. Stödet skall inte omfatta hälso- och sjukvårdstjänster eller reparation av hushållsmaskiner och hushållsapparater.

Stödet skall betalas till det företag som har producerat tjänsten och som är infört i arbetskrafts- och näringscentralens register. Ett villkor för att ett företag skall införas i registret skulle bl.a. vara att företaget har införts i förskottsuppbördsregistret och att det för företaget har tagits adekvata försäkringar.

Det är inte ändamålsenligt att stöda samma arbete med överlappande stöd som fås av samhället. Det föreslås därför att stödet inte skall fås till den del det för samma arbete betalas stöd för närståendevård, stöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn eller sysselsättningsstöd som betalas till arbetsgivaren. Stödet skall inte heller betalas om det av statens medel har beviljats understöd för reparation av en bostad.

Stödets belopp skall vara 40 procent av det arvode som har betalats för arbete som har utförts i ett hushåll, dock högst 33 mark per timme utfört arbete. Om priset för en arbetstimme är minst 82,50 mark, skulle företaget få det maximala stödet 33 mark. Emedan stödet är avsett att vara en sporre för tillfälliga och kortvariga uppdrag, får hushållen använda högst 150 timmar per

kalenderår av sådana tjänster som berättigar till stöd.

Beslut om försöksområdena skall fattas av statsrådet. När statsrådet fattar beslutet kan den vid valet av försöksområden bl.a. beakta sysselsättningsläget, utbudet och efterfrågan på arbete som utförs i hemmet samt hur väl försöksområdena kan jämföras med de områden som valts för skattestödssystemet. Statsrådet kan också beakta att strukturellt olika områden i olika delar av landet blir försöksområden.

Arbetskrafts- och näringscentralen skall svara för förvaltningen av stödsystemet och den skall införa företagen i registret, bevilja och betala stödet, sköta eventuella återinrivningar och svara för tillsynen över systemet.

Ändring i beslut som gäller stödsystemet får sökas på det sätt som bestäms i lagen om arbetskrafts- och näringscentraler (23/1997).

3. Propositionens verkningar

I statsbudgeten för 1997 har det under handels- och industriministeriets huvudtitel, moment 32.03.61, beviljats 25 miljoner mark för stödjande av hushållens möjligheter att ordna arbete. Anslaget får användas till det stöd som beviljas för förbättrande av hushållens möjligheter att ordna arbete, till administrativa kostnader för försöksystemet samt till utgifter för uppföljning av systemet.

Det är svårt att bedöma verkningarna av stödsystemet på basis av nuläget, emedan det inte finns något motsvarande system. Stödets maximibelopp skall vara 33 mark per timme och det kan betalas för högst 150 timmar per kalenderår och hushåll. Om ett hushåll under ett år använder maximiantalet tjänster för vilka det beviljas stöd, blir kostnaderna per hushåll 4 950 mark.

Storleken av de totala kostnaderna för systemet påverkas av antalet hushåll som anlitar tjänsterna och antalet timmar service som har beställts. Efterfrågan på sådana tjänster som får stöd påverkas av bl.a. var försöksområdet är beläget, befolkningens åldersstruktur och av antalet tjänster som står till buds. Det är därför svårt att exakt uppskatta de totala kostnaderna för försöket innan försöksområdena har utsetts.

I Finland har man inte utfört undersök-

ningar i fråga om hela befolkningen av hur stort behov av utomstående arbetskraft hushållen har. För den ovan nämnda undersökningen av Tsupari och Viren gjorde man personintervjuer i 1998 hushåll i olika delar av Finland. De hushåll som valts motsvarar hela skalan av hushåll bl.a. vad gäller yrken, inkomstnivån och åldersstrukturen. Taloustutkimus gjorde intervjuerna i två delar i augusti-september 1996.

Enligt enkäten finns det ett synnerligen betydande behov av utomstående arbetskraft i hushållen. Nästan en femtedel av de som svarade (18 % dvs. 414 000 hushåll av 2,3 milj. hushåll) uppgav att de är villiga att avlöna utomstående arbetskraft för hushållsarbeten. Det föreföll att finnas beredskap att öka antalet arbetsplatser i alla slag av hushåll. Å andra sidan varierade efterfrågan på hushållsarbete i olika typer av hushåll. De viktigaste faktorerna bakom spridningen var åldern, yrkesställningen, hushållets storlek, livssituationen, inkomstnivån och sysselsättningen.

Av de intervjuade frågade man till vilka totala arbetskraftskostnader de skulle vara beredda att låta utomstående utföra hushållsarbeten. De intervjuade uppgav i genomsnitt 43 mk/timme.

När man frågade hur många timmar per vecka hushållen skulle vara beredda att sysselsätta en utomstående för den lön de uppgett blev genomsnittet åtta timmar.

Om man för försöket skulle välja t.ex. en medelstor stad med ca 30 000 invånare, och i vilken ca en femtedel (ca 2 400 hushåll) av hushållen (ca 12 000 hushåll) under kalenderåret skulle använda maximiantalet (150 timmar) tjänster som erhåller stöd förutsatt att stödet är 33 mk per timme kommer staten att orsakas kostnader om ca 12 milj. mk per år.

Enligt undersökningen om sysselsättning som mikroföretagare inom hemservicebranschen är det möjligt att sysselsätta 11 000 personer inom hemservicebranschen före år 2000. En del av ovan nämnda personer skulle få arbete inom de nuvarande hemserviceföretagen, som har för mycket arbete, och en del av ökningen av arbetsplatser skulle föräntas av kommunernas ökade användning av köpta privata tjänster medan en del av de nya arbetsplatserna skulle uppstå genom ef-

terfrågan bland nya klientkategorier.

Omvandlad till en heltidsarbetsplats motsvarar en arbetsprestation om 150 timmar ca en månads arbete. Om en femtedel av hushållen i en medelstor stad av den storlek som nämndes ovan använder den årliga maximimängden av tjänster som erhåller stöd kunde hemserviceföretagen sysselsätta ca 200 personer på heltid.

Kalkylerna i Tsuparis och Virens undersökning om priset i fråga om tröskeln för sysselsättning ger anledning att förmoda att staten skulle få omedelbar nytta av subventionssystemet, under förutsättning att subventionen hålls på skälig nivå. Nyttan skulle uppkomma bl.a. av att skatteinkomsterna skulle öka, den gråa ekonomin skulle minska och staten skulle besparas utgifter för utkomstskydd för arbetslösa.

Det föreslagna stödsystemet innebär att inbesparingar uppkommer bl.a. därför att den gråa ekonomin och utgifterna för arbetslöshetsskyddet minskar. Det är dock svårt att uppskatta storleken av inbesparingarna med stöd av de uppgifter som står att tillgå. Staten skall få nytta även av det att de skatter som företagen betalar till staten ökar när efterfrågan på tjänster ökar.

Förvaltningen av systemet förutsätter bl.a. att det skapas och upprätthålls ett register över företagen och de hushåll som använder sig av tjänster, att anvisningar och blanketter utarbetas samt information. Beviljandet och utbetalningen av stöd samt annan administrering orsakar enligt propositionen mera arbete för arbetskrafts- och näringscentralerna. Detta merarbete kan inte skötas med nuvarande personalresurser, och för förvaltningen av systemet behövs det tilläggsresurser. Tilläggsresursernas omfattning påverkas av bl.a. inom hur många arbetskrafts- och näringscentralers områden försöket genomförs och hur stort försöksområdet är.

Innan beslut om försöksområdena har fattats är det inte möjligt att lägga fram någon exakt uppskattning om kostnaderna för förvaltningen av systemet. Det är trots allt klart att uppgiften att administrera ett försöksområde som omfattar en medelstor stad skall kräva resurserna för minst två årsverken. Därtill kommer bl.a. de kostnader som orsakas av upprätthållandet av datasystemen och av blanketterna. Det föreslås att, de ovan nämnda kostnaderna på årsbasis är uppskattningsvis minst ca 700 000 mk.

Propositionens verkningar skall följas dels genom det interna uppföljningssystemet inom förvaltningen, dels genom en undersökning som beställs hos utomstående. Avsikten med undersökningen är bl.a. att utreda försökets verkningar i fråga om sysselsättningen, priset på tjänster och företagsverksamheten. I undersökningen skall stödsystemet också jämföras med skatteavdragssystemet.

4. Beredningen av propositionen

Finansministeriet tillsatte i juni 1996 en arbetsgrupp som fick i uppdrag att utreda hur hushållens möjligheter att ge arbete kan främjas. Arbetsgruppen avlätt sitt betänkande till finansministeriet i slutet av juli 1996.

Arbetsgruppen behandlade bl.a. hushållsarbetsgivarens skyldigheter, de stöd och försök som används samt övriga omständigheter som inverkar på hushållens möjligheter att ge arbete. Dessutom gick arbetsgruppen igenom nuvarande problem. Som sådana betraktades bl.a. den omständigheten att utbud och efterfrågan inte sammanfaller, det arbete som hushållen låter utföra s.a.s. svart, den omständigheten att det är olönsamt att betala lön (skattekillen), att det är olönsamt att få lön, begränsningarna av sysselsättningsstödet samt att systemen är komplicerade.

Som sin målsättning uppgav arbetsgruppen uppgiften att främja sysselsättningen, minska den gråa ekonomin, minska skattekillen för hushåll, en positiv totalekonomiska verkan och enkel förvaltning.

Arbetsgruppen behandlade bl.a. följande ekonomiska sporrar som skall inriktas på hushållen:

1. En skatteavdragsmodell utan självrisk. Ett hushåll skall i den slutliga beskattningen få avdra från den beskattningsbara inkomsten 50 % av de lönekostnader för vilka hushållet har betalt förskotts innehållning samt försäkringsavgifter och sociala avgifter. Det samma skall också gälla tjänster som har erbjudits inom ramen för företagsverksamhet, till den del arbete ingår i tjänsterna. Avdraget skall få göras i fråga om kostnader på högst 30 000 mark. Avdragets maximistorlek skall vara 15 000 mark, och den ekonomiska nytta detta medför skulle vara 9 000 mark per år om marginalskatten är 60 %. Sysselsättningsstödet skulle bli skattepliktigt.

2. Skatteavdrag för den del som överstiger

självrisk. Ett hushåll skall år 1997 från sin beskattningsbara inkomst få avdra 50 % av arbetstagarens lön och arbetsgivaravgifterna till den del avgifterna överstiger 10 000 mark. Avdragets maximibelopp skall vara 30 000 mark, varvid den maximala nyttan skulle fås för lön och arbetsgivaravgifter som sammanlagt uppgår till 70 000 mark. Den maximala nyttan skulle med 60 procents marginalskatt vara 18 000 mark per år, dvs. dubbelt så stor som den skulle vara enligt det föregående alternativet. Sysselsättningsstödet skulle bli skattepliktigt.

3. Gottgörelse för arbetsgivarprestationer till den del som överstiger självrisk. Arbetsgivaren skulle få gottgörelse för 30 procent av den lön jämte obligatoriska arbetsgivaravgifter som han har betalt, till den del de sammanlagt överstiger 10 000 mark. Gottgörelsens maximibelopp skall dock vara högst 18 000 mark. Detta skulle motsvara ett sammanlagt belopp på 70 000 mark löner och arbetsgivaravgifter. Bestämmelser om stödet skall utfärdas genom lag och alla som uppfyller kraven skall få gottgörelse. Den som samtidigt får sysselsättningsstöd eller stöd för hemvård av barn, vårdpenning eller vårdtillägg skall inte kunna få gottgörelse. Gottgörelsen skall vara skattefri inkomst. Försök med denna modell skall pågå under 12 månaders tid i hela landet. Gottgörelsen

skall betalas av statens medel, genom arbetskraftsförvaltningen (t.ex. Småarbetsgivarens servicecentral).

Finanspolitiska ministerutskottet beslöt i augusti 1996 om en gottgörelsemodell som skulle läggas till grund för den fortsatta beredningen och enligt vilken gottgörelsen kan beviljas ett hushåll och, enligt den s.k. danska modellen, ett företag. På grundval av uppdraget arbetade en inofficiell arbetsgrupp vars promemoria angående förslaget blev färdigt i februari 1997. Arbetsgruppen undersökte gottgörelsemodellen, skatteavdragsmodellen och utvecklandet av sysselsättningsstödet.

Finanspolitiska ministerutskottet beslöt i slutet av februari 1997 att det i syfte att stöda hushållens möjligheter att ge arbete och i syfte att minska den gråa ekonomin skall göras försök med en gottgörelse som beviljas mikroföretag. Utöver detta utreds och på basis av detta inleds försök med avdrag från skatten. Det sistnämnda försöket genomförs regionalt från ingången av 1998 på andra områden än de där försöket med gottgörelse genomförs.

Propositionen har utarbetats som tjänsteuppdrag i samarbete med finansministeriet. Dessutom har handels- och industriministeriet hört om propositionen.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

1 §. *Tillämpningsområde.* Det arbete som utförs i hushållen skall främjas genom ett stöd som ur statsmedel betalas till företag som utför hushållsarbete. Företagsformen saknar betydelse när stöd beviljas. Stöd skall kunna beviljas bl.a. till ett öppet bolag, kommanditbolag, aktiebolag och andelslag.

Lagen tillämpas endast på de försöksområden som statsrådet utser.

2 §. *Hushåll.* Emedan stödets maximibelopp bestäms på basis av hushållen och inte utgående från de personer som skaffar tjänsterna är det nödvändigt att i lagen definiera vad som avses med ett hushåll. Med ett hushåll avses en eller flera personer som bor tillsammans i samma bostad i t.ex. ett egna-hemshus, våningshus eller radhus. Med ett hushåll skall inte avses t.ex. samboende i internat. En underhyresgäst bildar ett eget hushåll.

3 §. *Arbete som berättigar till stöd.* Stöd beviljas för hushållsarbete, omvårdnads- eller vårdarbete. Med hushållsarbete avses arbete som hänför sig till boende och normalt liv. Sålunda berättigar gårds- och trädgårdsskötsel, matlagning, städning, klädttvätt samt butiksbesök till stöd. Med omvårdnads- och vårdarbete avses omvårdnad som gäller en person, t.ex. tvättning, påklädning eller matning. Också vård och omvårdnad av barn, äldre och handikappade ingår i definitionen.

Ytterligare skall arbete som innebär underhåll eller grundlig reparation av en bostad eller fritidsbostad berättiga till stöd. Stöd kan beviljas t.ex. för arbete som hänför sig till en köksreparation, men ett byggnadsarbete som gäller en ny byggnad berättigar inte till stöd.

Avsikten är att stöd skall beviljas endast för normalt hushålls, omvårdnads- och vårdarbete. Därför skall de hälso- och sjukvårdstjänster för vilka mervärdesskatt inte behöver betalas falla utanför avdragsrätten. Till denna del innehåller lagförslaget en hänvisning till 34—36 § mervärdesskattelagen (1501/1993). Således skall arbeten som t.ex.

en läkare, sjukskötare, fysioterapeut eller massör utför hemma inte berättiga till stöd. Som underhåll av en bostad anses inte installation av eller service på hushållsmaskiner och andra anordningar i hushållet. Följaktligen skall t.ex. installation av eller service på kylanordningar, spisar samt uppvärmnings- och elanordningar inte betraktas som arbete som berättigar till stöd.

4 §. *Förutsättningar för att stöd skall beviljas.* Stöd kan beviljas endast på basis av arbete som hushållet beställt. När en kommun eller någon annan offentlig sammanlutning eller ett privat företag beställer en arbetsprestation föreligger ingen rätt till stöd.

En förutsättning för att stöd skall beviljas är att det företag som utför arbetet har införts i ett register som förs vid Arbetskrafts- och näringscentralen. Syftet med detta är att säkerställa bl.a. att företaget har införts i försökstoppbördsregistret, att företaget har tagit en ansvarsförsäkring och skött sina förpliktelser som arbetsgivare.

En förutsättning är också att arbetet har utförts i en bostad eller fritidsbostad som är belägen inom ett försöksområde som statsrådet har utsett.

I syfte att undvika att någon erhåller överlappande stöd och understöd är en förutsättning för att stöd skall beviljas att en person som hör till hushållet inte för samma arbete får stöd för närståendevård, stöd som avses i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn eller sysselsättningsstöd avsett för avlönande av en arbetstagare. Dessutom krävs det för att stöd skall beviljas att reparationsbidrag inte ur statsmedel beviljats för reparation av bostaden.

Om vården av familjens barn redan stöds med en vårdpenning och ett vårdtillägg kan man inte för samma arbete få stöd enligt denna lag. Däremot kan man få stöd som avses i denna lag för vård av barn under kvällstid för vilken man inte får samhälleligt stöd.

Eftersom det företag som utför arbetet inte i samtliga fall kan känna till om ett hushåll får överlappande stöd och man inte kan

älägga företaget att utreda detta, måste hushållet på den redovisningsblankett som skall tillställas arbetskrafts- och näringscentralen intyga att det inte får stöd som nämns i 4 § 1 mom. 3 och 4 punkterna i denna lag och som utgör ett hinder för beviljande av stöd för hushållsarbete.

För att förhindra att stödet missbrukas skall stöd inte heller beviljas för sådant arbete som en person som idkar företagsverksamhet låter sitt eget företag utföra i sin bostad eller sin fritidsbostad. När man bedömer om en person skall betraktas som företagare skall man tillämpa vad som bestäms i 1 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984) om en person som idkar företagsverksamhet. I paragrafen betraktas som en person som idkar företagsverksamhet den som för sin huvudsyssla är skyldig att uppta försäkring enligt lagen om pension för företagare (468/1969) eller lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969) samt utöver dessa personer den som arbetar i ledande ställning i ett aktiebolag där han själv har minst 15 procent eller hans familjemedlemmar ensamma eller tillsammans med honom har minst 30 procent av aktiekapitalet eller av den rösträtt som aktierna medför, eller annars motsvarande bestämmanderätt i bolaget.

Utöver de ovan nämnda anses en person enligt 1 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa vara företagare om han arbetar i ett aktiebolag där han själv eller hans familjemedlemmar ensamma eller tillsammans med honom har minst hälften av aktiekapitalet eller den rösträtt som aktierna medför, eller annars motsvarande bestämmanderätt i bolaget. Enligt 1 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa betraktas som företagare även den som arbetar i ett annat företag eller en annan sammanslutning där han eller hans familjemedlemmar ensamma eller tillsammans med honom anses ha en sådan bestämmanderätt som motsvarar den som nämns ovan.

En person anses enligt 1 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa ha en ledande ställning i ett företag om han är verkställande direktör eller styrelsemedlem i ett aktiebolag eller om han har motsvarande ställning i ett aktiebolag eller ett annat företag eller en annan sammanslutning. Som familjemedlemmar till den som arbetar i ett företag betraktas hans make och en person som

är hans släkting i rätt upp- eller nedstigande led och bor tillsammans med honom i gemensamt hushåll. Makar som till följd av söndring varaktigt bor åtskilda betraktas inte som makar.

5 §. *Stödets belopp.* Stödet utgör 40 procent av det arvode som har betalats för arbetet, dock högst 33 mark per timme. Emedan avsikten är att med hjälp av systemet stöda kortvarigt arbete, kan stöd beviljas för högst 150 timmar per kalenderår och hushåll.

6 §. *Registrering och avregistrering av ett företag.* Förutsättningen för att stöd skall beviljas är att företaget som utför arbetet skall vara infört i registret i arbetskrafts- och näringscentralen. Ett företag som skall införas i registret skall uppfylla de krav som lagen ställer. Företaget skall vara infört i förskottsuppbördsregistret och för eventuella skadessituationer skall det ha en ansvarsförsäkring med tanke på de skador som kan drabba hushållet. Eftersom det inte vore ändamålsenligt att bevilja stöd till ett företag som har obetalda arbetsgivaravgifter eller obetalda avgifter till staten, är förutsättningen för att företaget skall bli infört i registret att det inte har obetalda arbetsgivaravgifter eller obetalda skatter eller andra obetalda avgifter till staten. Med andra avgifter till staten avses bl.a. lönegaranti.

Ett företag som inte längre uppfyller de krav som ställts för införande i registret, avförs ur registret. Ett företag skall kunna avföras ur registret också i det fallet att det har fått stöd utan grund eller om det genom att hemlighålla eller ändra uppgifter har åstadkommit att stödet har betalats till för stort belopp. Innan ett företag avförs ur registret skall det beredas tillfälle att bli hört enligt vad som bestäms i 15 § lagen om förvaltningsförfarande (598/1982).

7 §. *Ansökan, beviljande och utbetalning av stöd.* Stödet skall betalas till det företag som har utfört hushållsarbetet. Företaget debiterar hushållet för hushållets andel av tjänstens pris och därefter skall den för att få stöd göra en skriftlig ansökan till arbetskrafts- och näringscentralen.

När arbetskrafts- och näringscentralen har fått ansökan skall den kontrollera om det utförda arbetet är i den föreslagna lagen avsett arbete som berättigar till stöd. Innan stöd beviljas skall arbetskrafts- och näringscentralen kontrollera att de i 4 § angivna kraven för att stöd skall beviljas har uppfyllts.

Om förutsättningarna för beviljande av stöd uppfylls skall Arbetskrafts- och näringscentralen betala stödet till det företag som har utfört arbetet.

8 §. *Tillsyn.* Arbetskrafts- och näringscentralen och de som befulldäktats av denna skall ha rätt att övervaka ett företags medelsanvändning för att kunna kontrollera uppgifterna i en ansökan om stöd. Företaget skall vara skyldigt att för Arbetskrafts- och näringscentralen förete alla räkenskapsböcker och övriga handlingar som behövs vid granskningen samt bistå med granskningen. Granskningen kan gälla bl.a. företagets bokföring, försäkringar samt hur det sköter försäkringarna och arbetsgivarförpliktelserna.

9 §. *Återkrav.* Eftersom stödet skall beviljas och betalas till företag i huvudsak på basis av de uppgifter som detta lämnat kan ett återkrav som genomförs i ett förvaltningsförfarande riktas endast mot företaget. Om ett företag när det ansöker om ett stöd lämnar oriktiga uppgifter, hemlighåller omständigheter som inverkar på beviljandet eller utbetalningen av ett stöd eller vägrar att lämna uppgifter, handlingar eller annat material som behövs för utbetalningen av eller tillsynen över stödet eller vägrar att i nödvändig utsträckning bistå vid granskningen skall stödet återkrävas helt eller delvis. Beslut om återkrav skall fattas av Arbetskrafts- och näringscentralen. På det belopp som skall återbetalas skall ränta och dröjsmålsränta betalas.

Arbetskrafts- och näringscentralen skall innan stödet betalas kontrollera att de krav som anges i 4 § för beviljande av stödet har uppfyllts. Om det avslöjas att hushållet eller företaget eller dessa tillsammans har lämnat en oriktig uppgift till Arbetskrafts- och näringscentralen t.ex. vad gäller arbetets art eller platsen där det utförs kan Arbetskrafts- och näringscentralen vidta åtgärder för att utreda om företaget eller hushållet har gjort sig skyldigt till sådana brott som nämns i 29 kap. 5—8 § strafflagen.

10 §. *Skyldighet att lämna uppgifter.* För att Arbetskrafts- och näringscentralen skall kunna få de uppgifter som behövs för beviljande och utbetalning av stöd skall det hushåll som har beställt servicen och det företag som har utfört arbetet meddela Arbetskrafts- och näringscentralen de uppgifter centralen behöver. Uppgifterna skall antecknas på en särskild betalningsblankett. I blanketten skall

hushållet bl.a. anteckna att det inte har fått stöd som nämns i 4 § 1 mom. 3 och 4 punkterna i denna lag. Genom att betala för den service hushållet har beställt skulle hushållet samtidigt bekräfta att de uppgifter som har antecknats på betalningsblanketten är riktiga. I blanketten skall företaget å sin sida anteckna uppgifter om servicens innehåll och pris, och företaget svarar för riktigheten av dessa uppgifter.

11 §. *Rätt att få uppgifter.* För registreringen och avregistreringen av företag samt för sin tillsynsuppgift skall Arbetskrafts- och näringscentralen ha rätt att avgiftsfritt få uppgifter av skattemyndigheterna och andra myndigheter, försäkrings- och pensionsanstalter samt av pensionsstiftelserna.

12 §. *Närmare föreskrifter.* Vederbörande ministerium skall ha rätt att meddela närmare föreskrifter om verkställigheten av lagen.

13 §. *Ikraftträdande.* Lagen föreslås träda i kraft den 1 oktober 1997. Lagen om stödssystemet föreslås vara i kraft för viss tid till utgången av 1999. Stöd skall betalas endast för arbete som har utförts efter att lagen har trätt i kraft. Emedan lagen skall tillämpas endast under tre månader år 1997, föreslås som maximiantal timmar som berättigar till stöd år 1997 högst 40 timmar.

2. Närmare bestämmelser

Med stöd av 12 § i den föreslagna lagen om ett temporärt stödssystem för hushållsarbete skall man kunna meddela tillämpningsföreskrifter eller tillämpningsanvisningar. I föreskrifterna skall det finnas närmare anvisningar bl.a. om registrering och avregistrering av ett företag, om sökande av stöd samt om de bilagor som skall fogas till ansökan.

3. Ikraftträdande

Lagen avses träda i kraft den 1 oktober 1997.

4. Lagstiftningsordning

Enligt regeringsformen 5 § 1 mom. är alla lika inför lagen. Enligt samma bestämmelse får ingen utan godtagbart skäl ges annan ställning på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som hänför sig till hans person. I riks-

dagens grundlagsutskotts praxis har det ansetts att denna bestämmelse också gäller lagstiftaren, och en lag som riksdagen har stiftat kan strida mot 5 § regeringsformen om den utan giltig, godtagbart skäl ställer en del medborgargrupper i en fördelaktigare eller ofördelaktigare ställning än andra medborgargrupper. Å andra sidan kan lagstiftningen på grund av ett godtagbart samhälleligt skäl behandla olika medborgargrupper på olika sätt.

I samband med att riksdagens grundlagsutskott har förklarat de principer som skall beaktas vid bedömningen av om begränsningar i de grundläggande rättigheterna är tillåtna (GrUB 25/1994) har utskotten fäst uppmärksamhet vid att begränsningsgrunderna skall vara godtagbara och att begränsningarna skall vara betingade av ett vägande samhälleligt behov. Enligt utskottets ställningstaganden är det med tanke på 5 § regeringsformen av betydelse av vilket skäl ett lagstiftningsprojekt genomförs. Vid avvägningen jämförs betydelsen av den föreslagna avvikelserna från jämlikhetsprincipen med målen för projektet.

Den regionala avgränsningen av det föreslagna stödsystemet är av betydelse vad gäller lagstiftningsordningen. Syftet med försöket är att jämföra olika modeller genom vilka hushållens möjligheter att ge arbete kan förbättras. Målet för försöket är att främja

särskilt småföretagsverksamheten och sysselsättningen genom att skapa arbetsplatser i företag som erbjuder tjänster åt hushållen. Dessutom är målet att minska det s.k. svarta arbete som utförs för hushållen.

I propositionen föreslås att ett nytt företagsstöd skall tas i bruk. Ingens ställning försämrats om förslaget genomförs, men de hushåll och företag som finns inom ett försöksområde skulle få möjlighet att få förmåner som inte kan fås utanför försöksområdena. På grund av den föreslagna lagen skulle de hushåll som finns inom ett försöksområde få de hushållsarbetsstjänster som de har beställt billigare än de hushåll som finns utanför ett försöksområde. Också företag inom försöksområdena skulle med stöd av den föreslagna lagen få ett företagsstöd som företag utanför försöksområdena inte skulle ha rätt till. Stödet är jämförbart med samhälleliga understöd med vilka det har gjorts försök utan grundlagsmässiga problem. Med hänvisning till det som framförts ovan anser regeringen att lagförslaget inte innefattar ett sådant ingrepp i den jämlikhet som tryggas i 5 § 1 mom. regeringsformen att den borde behandlas i grundlagsordning. Regeringen anser det dock vara önskvärt att det inbegärs grundlagsutskottets utlåtande i ärendet.

Med stöd av vad som anförts ovan förlägs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ett temporärt stödsystem för hushållsarbete

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

Arbete som utförs i hushållen främjas enligt denna lag. För att främja arbetet skall ur statsmedel stöd (stöd för hushållsarbete) betalas till företag som utfört hushållsarbete.

Denna lag tillämpas på sådana hushåll där de personer som hör till hushållet har sin stadigvarande bostad eller fritidsbostad inom ett område som statsrådet har utsett till försöksort.

2 §

Hushåll

Med hushåll avses i denna lag personer som bor tillsammans i samma bostad. Med hushåll avses även ensamboende.

3 §

Arbete som berättigar till stöd

Stöd enligt denna lag beviljas för normala hushålls-, omsorgs- eller vårdarbeten samt för arbete som innebär underhåll eller grundlig förbättring av bostaden.

Som normalt omsorgs- och vårdarbete betraktas inte sådana hälso- och sjukvårdstjänster vilkas försäljning är skattefri enligt 34—36 § mervärdesskattelagen (1501/1993). Reparation eller installation av hushållsmaskiner eller anordningar i hushållet betraktas inte som sådant arbete som innebär underhåll av bostad.

4 §

Förutsättningar för att stöd skall beviljas

Förutsättningarna för att stöd skall beviljas är

1) att arbetet har beställts av ett hushåll och utförts av ett företag som är infört i det register som förs vid arbeidskrafts- och näringscentralen,

2) att arbetet har utförts i en bostad eller fritidsbostad som är belägen inom ett område som avses i 1 § 2 mom.,

3) att för samma arbetsprestation inte erhålls stöd för närståendevård enligt förordningen om stöd för närståendevård (318/1993), stöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) eller för arbetsgivaren avsett sysselsättningsstöd enligt sysselsättningsförordningen (130/1993), och

4) att det för reparation av en bostad som avses i 2 punkten inte har beviljats reparationsunderstöd av statsmedel.

Stöd skall inte beviljas för arbete som en person som idkar företagsverksamhet låter sitt företag utföra i sin stadigvarande bostad eller i sin fritidsbostad. Vid bedömning av vem som skall anses idka företagsverksamhet tillämpas vad som bestäms i 1 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984).

5 §

Stödets belopp

Stödet utgör 40 procent av det arvode som har betalats för arbetet, dock högst 33 mark

per timme. Stöd kan beviljas för högst 150 timmar per kalenderår och hushåll.

6 §

Registrering och avregistrering av ett företag

Arbetskrafts- och näringscentralen för ett register över de företag som utför sådant arbete för vilket stöd kan betalas.

Ett företag kan på ansökan införas i registret när det uppfyller följande förutsättningar:

1) företaget är infört i förskottsuppbördsregistret,

2) företaget har tagit en ansvarsförsäkring med tanke på de skador som kan drabba ett hushåll medan ett arbete som avses i denna lag utförs, och

3) företaget har inga obetalda skatter, socialskyddsavgifter eller andra obetalda avgifter till staten, och

4) företaget har inga obetalda pensionsförsäkrings-, olycksfallsförsäkrings- och arbetslöshetsförsäkringspremier.

Ett företag avförs ur registret, om det inte längre uppfyller de villkor som denna lag uppställer för registreringen. Ett företag kan också avföras ur registret, om det har fått stöd i strid med denna lag. Innan ett företag avregistreras skall det beredas tillfälle att bli hört på det sätt som föreskrivs 15 § lagen om förvaltningsförfarande (598/1982).

7 §

Ansökan, beviljande och utbetalning av stöd

Ansökan om stöd görs skriftligen hos arbetskrafts- och näringscentralen.

Arbetskrafts- och näringscentralen beslutar om beviljande av stöd.

Arbetskrafts- och näringscentralen betalar ut stödet månatligen i efterskott.

8 §

Tillsyn

Arbetskrafts- och näringscentralen utövar tillsyn över användningen av stödet. Arbetskrafts- och näringscentralen samt de som

centralen har bemyndigat har rätt att granska företagets rörelse i den omfattning som tillsynen över ansökan om stödet och hur den används kräver samt att av stödtagaren få tillgång till handlingar och annat material som granskningen förutsätter. Stödtagaren är även i övrigt skyldig att bistå vid granskningen.

9 §

Återkrav

Det skall bestämmas att stödet skall återbetalas helt eller delvis, om den som erhållit stödet

1) i samband med ansökan om stöd har lämnat oriktiga uppgifter på någon väsentlig punkt,

2) har förtigit omständigheter som i väsentlig grad skulle ha inverkat på beviljandet och utbetalningen av stödet, eller

3) har vägrat lämna uppgifter, handlingar eller annat material som behövs för utbetalningen av eller tillsynen över stödet eller att i behövlig mån bistå vid granskningen.

På det stöd som återbetalas skall betalas en årlig ränta, beräknad från den dag stödet utbetalades, enligt den räntefot som avses i 3 § 2 mom. räntelagen (633/1982) förhöjd med tre procentenheter. Om det stöd som återkrävs inte återbetalas senast på utsatt förfallodag, skall på beloppet betalas en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen.

Beslut om återkrav fattas av arbetskrafts- och näringscentralen, som också sköter de nödvändiga återindrivningsåtgärderna.

10 §

Skyldighet att lämna uppgifter

Ett hushåll som har beställt arbete som avses i denna lag och det företag som har utfört arbetet skall på det sätt som arbetskrafts- och näringscentralen bestämmer meddela centralen de uppgifter som behövs för beviljande och utbetalning av stöd samt övriga uppgifter som är nödvändiga för att följa hur systemet fungerar.

11 §

Rätt att få uppgifter

Statens, kommunens och andra offentlig-rättsliga samfunds myndigheter, samt försäkrings- och pensionsanstalter och pensionsstiftelser är skyldiga att avgiftsfritt lämna arbetskrafts- och näringscentralen uppgifter som behövs vid verkställigheten av denna lag.

12 §

Närmare bestämmelser

Vederbörande ministerium kan meddela närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag.

13 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den och gäller till den .

Ett företag har rätt till stöd för sådant arbete som har utförts efter att lagen trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

För år 1997 kan stöd betalas för högst 40 timmar per hushåll.

Helsingfors den 23 maj 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Arbetsminister *Liisa Jaakonsaari*